

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit vtilissim[us] tractat[us] q[ui] intitulator
horologiu[m] eterne sapi[enti]e**

Seuse, Heinrich

Allosti, 1486

Qu[...] verus [christ]i dispulus debet se co[n]figurare passionib[us]
ip[s]ius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30857

Quo ver^o xpi discipulus debet se cōfigurare passiōibus ipius.

Situr cū me filii tenebrarū

crucis patibulo affixissent: nō suffecit eis horrendū sup-
 pliciiū mibi illatū: s; crudeli^o seuiētes corā dolēte z mo-
 riēte stabāt: z me deridebāt z blasphemādo subsānabāt mouē-
 tes capita sua: z obprobrys ipysime miserz affligebāt. Ego autē
 his nō mot^o: s; patientē sustinēs aiebā. Pater ignosce eis qz ne-
 sciūt qd faciūt. Inē dūos latrones tāq; supplicij reū me dī filiū
 suspēderūt: z vn^o quidē ex his me deridebat ali^o autē patrociniū
 implozabat: quē cōtinuo ad grām recepi: z pctōz veniaz tribuē-
 do paradisum ei celestē pmisi. Circūspexi z nō erat auxiliator: oēs
 me dereliq̄rant. Noti q̄q; mei q̄si alieni rccesserāt a me. Stabāt
 quidē ex his a lōge: z q̄ circa me fiebāt cōsiderabāt: fratres q̄q;
 mei in āgustys mortis disp̄si a me diffugiebāt: Vestimēta mibi
 tortozes extrahētes nudū reliquerūt. Gūma dei v̄tus z potētia
 xps dñs tunc miserabilē stetit q̄si omni v̄tute puat^o. Nā absq;
 mīa me cruciatibus acerrimis vexauerūt. Ego autē tāq; agnus
 māsuētus q̄ portat ad victimā obmutui z nō aperui os meum
 angustie mibi v̄ndiq; erāt: miserie me v̄biq; p̄mebāt: quocūq;
 me vertebā dolorē inueniebā. Stabat tūc iuxta crucez filij pen-
 dētis mat̄ mestissima: cūcta vulnerū meoz in pectore suo dolo-
 rīfera mat̄nis visceribus p̄ferēs tormēta ac sustinens vulnera:
 audiēs igif̄ vocē ei^o flebilē z luctū miserabilē: eiusq; dolorē
 sciēs vehemētē: cōpassiōe mot^o pie ipam cōsolabar: z dilectaz
 m̄rez discipulo dilcō recōmendās: discipulū p̄ me ei in filijz de-
 legavi. Qualiē tūc gladi^o doloris viscerē penetrauerit dulcissime
 m̄ris: qlif̄ etiā meroris gladi^o iteriora oīa filij pendētis repleue-
 rit nullus p̄fecte **Discipulus** z cōpassiōe precipua
 dignissimus. **D** senicia ac duricia īmensa enormit̄ te torquētū
 qualiē o cruēte bestie leonibus fortiores: lupis rapacibus senio-
 res: agnū illū mansuetissimū: speciosūq; forma p̄e filijs hoīm:
 nobilē ac delicatū: piū ac mansuetū sic crudelit̄ torquere potuif-
 tis. **D** deus me^o: vtinā fuisset tūc famulus tuus p̄sens dū hec a-
 gebant: vt pietas z cōpassio q̄ eis defuit p̄ me suppleta fuisset.
Profecto si possibile fuisset: salua hūani generis redēptiōe ego
 aiām meā pro vita tua exposuissem: vel cum dilecto piter occu-
 buissem: vel certe si hoc fuisset negatū: saltē p̄e dolore p̄stratus
 pedē crucis in qua dilcūs moriebat̄ brachys affectuosissime cō-

passionis strinxissent: et sic flens et eiulans perdurassem: quousque
forsitan cum terra tremuit et petre scindebant: cor quousque amatis propter
scissum fuisset. **O** quam feliciter migrassem: si moriente dilecto ego quousque
secum propter mortuum fuisset an si meministi quod fecerit armiger saul
qui in morte gelboe dominum suum inimicis vallatum improbe occubuisse:
videns fidelitatem ei et societatem facere cupiens: super gladium suum stulte
irruit et propter mortuum est cum illo. **O** si servus videns dominum suum
infeliciter mori commoriebatur: dilectus videns dilectum pro dilecto fide-
liter mori non commoreretur: Qualiter etiam vivere posset: et non potius
eligeret fortiter mori quam infeliciter vivere: propterea utique elegisset
suspendium anima mea: **Sapientia** **H**anc horam moriendi
et mortem ossa mea. **ab eterno mihi preele-**
gi: ut solus tunc calicem mee biberem passionis: et mortem pro omnibus
sustinerem. **N**unc autem tempus adest ut omnes qui vult venire post me:
abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me: et sciat pro certo
hanc imitationem devotam tam acceptabilem mihi fore: quantum fuisset
pro tunc si mecum profutisset: et mortuus propter cum moriente fuisset.
Et ecce hec erit crux tua quam portare debes si vis meus esse ama-
tor. **Q**uoadmodumque exercitio virtutum et divinorum expletioni mandatorum
studiose intentus es pro posse tuo: et tamen ex emulis ex hoc derisiones
seu detractioes recipis: insuper et in oculis eorum intus vilescis et de-
spicibilis appares: ut hoc non virtuti pacientie ascribant: nec gratia que est
in te. sed impotentie et ignaviae: et quod te vindicare volens non audeas velle
scias. **T**u autem hoc non solum patienter et libenter pro deo sufferas: verum
etiam ex superabundanti prebeni que in celis est serius pro eis exoratur stu-
dueris: et eos devote apud me excusaveris: ipsos mihi recomen-
dando. **Q**uicumque in hac contrarietate lesiva ad gloriam et imitationem
crucifixi seipsum superaverit: scire debet quotiescumque hoc fecerit: quod
mortem domini recentius reuiuiscere facit: et imaginem crucifixi in se por-
tabit. **P**ropterea si bona opera facies et innocentem ac simpliciter in via abu-
lans opera tua bona ab invidis persecutoribus concularent: insuper de
te non bona sed mala ubique loquerent: falsaque tibi multa imponentes. vi-
ta tua in oculis te honore dignum habentium depravatur non desisteret.
Tu autem ex his non motus sed magis exhilaratus in te manens in tanta
maneres persecutium te cordis pietate: ut patius esse sincero affectu
et pio corde cunctas offensas remittere: ut sic penitus in te delete essent
ac si nunquam facte fuissent. **I**psis quousque preberes auxilium et consilium op-
timum eius ob amorem que suis crucifixorum etiam non petentibus non solum
offensas remisit: sed et eis prodesse studuit pro eis apud patrem iterce-
dendo. **Q**uicumque teipsum in bono facto propter deum superares: certissime ac ve-

to quis
ca y. christo
10. dicitur?

3
4

5

racie iux̄ dilectū tuū crucifixū pariē crucifixus stares: mūdāna
 solacia fugiēdo: z vtilitates ac cōsolatiōes frenas pp̄ me relin
 quēdo: nisi quātū necessitas h̄ requirit: desertionem meā qua ab
 oibus derelict⁹ fui p̄ hāc recōpensans: voluntariā abstractionē
 quotienscūq; tuos caros amicos vel cōsanguineos pp̄ amorē
 saluatoris reliqueris discipulū z dilectū fratrem mibi iux̄ crucez
 cōpaciētē substituis. **Expoliatio** quippe tue pp̄e volūtatis vesti
 mēta sūt nuditatis mee. **Cūq;** bis q̄ te ipugnāt seu crimināt et
 aduersa inferūt volūtariē cesseris: z eoz q̄ te v̄bis iportune iua
 dūt: irā z ipacientiam tā māfue te z cū tāta cordis dulcedine ac
 verboz suauitate ac vultus hilaritate r̄ceperis: vt tua dulcis be
 nignitas merito aduersarijs verecūdiā i ferre possit: vt eoz de
 beat tumor tua ex humilitate cōfrigi: tūc mortis mee ymago z
 filitudo in te veracit̄ relucebit. **Itē** exēplo matris mee fidelissi
 me z discipuli dilci sp̄ tibi mēoria passiōis asit i corde p̄ mēoriā
 in orōe p̄ ruminatiōē deuotā: z i opatiōe p̄ imitationē affectu
 osam. **Quicūq;** h̄ fecerit ver⁹ ihu xpi imitator existit: z delicias
 ei apud se copiosas ministrabit. **Signū** ḡ tue dilectionis sit exhi
 bitio opis. **Veri** exhortaberis te velle mori p̄ me corpaliē: nūc
 venit hora tua: accurre: festina: z recipe mortē p̄ me spūaliē. **O**
 q̄ntū d̄ tali filio q̄ crucē hāc recipit p̄ celestis glābif. **O** q̄ntū de
 tali fidelissimo discipulo mgr̄ mgr̄ozū iocūdabif: dilectū p̄ dilcō
 q̄q; morientē: eiusq; passioni r̄identē: vt videlicet h̄ sētiat in se
 qd̄ z i xpo ihu. **Cū** q̄nta glā putas sublimabif i cel: z q̄nto hono
 re dign⁹ habebif: socius nāq; magne tribulatiōis erit z socius
 immense **Discipul⁹** Scio dñe qz nō ē hoīs via ei⁹
 cōsolatiōis nec viri est vt ābulet z dirigat
 gressus suos. Quāobrez oculos ac man⁹ ad te sursū eleuo pussi
 me redēptor: deuote supplicādo: q̄tinus venerāde passionis tue
 ymago z filitudo mibi famulo tuo efficacit̄ imprimat: z suū i me
 effectū salubrē iugit̄ opeē ad laudē z glām noīs tui b̄ndicti. **Le**
 terū vt vides aīa mea tota i excessu mētia posita: adhuc stat sus
 pēsa: tibi patiēti intēdēs: z audire cupiēs famē tā miserāde pas
 sionis. **Scire** insup cupiēs vtrū caro passa ex diuinitatis i fluxu
 aliq; tūc sēferit allēuia **Sapientia** Nota valde de
 tionem tanti doloris. **In** illa
 hora cū mortis suppliciu z ptuli horrendum: aīa verbo perfecte
 fruebat: z tñ diuinitas pmisit carni agere z pati que sua erant
 pp̄ria: z qz vires inferiores sibijp̄is relinquebantur: passibiles

valde reddebant. Attēde nūc glām toti⁹ orbis ī cruce suspēfaz:
1. ⁊ miseris yltra modū angustiatā: pēdebā in patibulo crucis:
2. ligno īmobiliē cōfixus: desolat⁹: ⁊ omni adiutorio humano pri
uatus. Sed ⁊ p^r meus celestis me quodāmodo reliquisse vide
bat: cū nō iuuabat quē iuuare poterat: magnalia opa onidēo.
4. 3. **U**ulnera cruēta sanguinē fūdebāt. **O**chli mei a fletu caligabāt:
⁊ oīa viscerē mea p^r nimio cruciatu ⁊ tabescebant. **R**ugiebā a ge
mitu cordis mei: ⁊ nō erat q̄ respiceret: flebā amare: ⁊ nō erat q̄
lacrimas abstergeret: dolores ⁊ liuores me opp^riserāt: ⁊ nō erat
q̄ foueret. **O**ratē maledicebāt. **T**acētē deridebāt. **P**acientē susti
nētē blasphemabāt. **E**t cū sic vndiq; me dolores mōtis circūde
8. 7. 6. 9. dissēt: clamaui ad patrē dicēs. **D**e⁹ me⁹: de⁹ me⁹ vt qd dereliquisti
10. me: ⁊ tū volūtas pēdētis filij sp̄ fuit ⁊ formis p^rne volūtatī. **S**i
tini: ⁊ nō erat q̄ calicē aque frigide aīe sitiētī porrigeret: s; aceto
mixto cū felle sitim meā potabāt. **A**triū l; aīa mea p^r sitis angus
tia multū affligeret: magis tū feruide salutē hūanaz sitiebat: ⁊
11. mortē: īclinato capite ēdidi spiritū. **N**ec suffecit eis viuētē me
doloribus affligere: s; ⁊ mortuū penis afficerē tēptabāt. **N**ā lat^r
meū mucrone dire lancee perforabant: ex quo sanguis ⁊ aqua
exibant: que corpus mortuū pfundebant. **S**icq; vita mundi p
mundo extincta fuit: ⁊ sanguine suo precioso genus humanuz
redemit atq; veterum piacula peccatorum pio cruore deterfit.

Discipulus **O** vere magna ⁊ inestimabilis dilcio
caritatis: o maximus ⁊ imēsus dolor
1. tue sanctissime passionis: qua nos miseros orbis conditor rede
2. misti: vtinam nunc dignas laudes tibi exsoluere possem: vtinā
3. omnium hoīm q̄ sunt sup terraz: vel futuri sunt vel p^rterierunt
p^rogatiuis flozerē: vt eas ī tuo famulatu expendere. **O** q̄s mibi
det sapientiam salomonis: fortitudinem sampsonis: absolonis
pulcritudinē: omniūq; p^ricipū hui⁹ mūdi diuitias ⁊ glām atq;
virtutē. **Q**uatenus hec oīa. ⁊ multa maiora his libere offerrem
in obsequium mei saluatoris ī odorē suauitatis. **S**ed heu qd pōt
facere canis mortu⁹: aut quā gratiā prestat pōt surdus ⁊ mut⁹:

1. **Sapientia** **S**i linguis hominuz loq^reris ⁊ angelo
2. rum: si cūctorum hominū bonis opib⁹
3. 4. p^rdit⁹ es: si oīm sacrarū virginū puritate claresceres: si ⁊ fesso
5. 5. rū atq; doctoz p^rcursor: martirūq; vexillifer existeres: siq; oīm
creaturaz vtutē haberes: repēdere vicē tāto redēptōri ex cōdig
no nō posses: nec p^r mīma gutta ei⁹ sāguis p^r te ex amore effusa.

Discipulus **Q**uid igitur retribuaz dño pro oibus q̄
retribuit mihi. **O** mi deus doce queso

famulū tuū: qualif saltem ex gr̄a placere posset: q̄ ex ifirmitate
z puitate operū. **S**apientia **M**emoriā passiōis mee
suorum deficit. **S**emp̄ debes i corde tuo

habere: z oēs tribulatiōes z aduersitates quas pateris ad ip̄m
referre: ip̄iusq; similitudinē q̄ntū possibile ē induere debes. Itē
ex occulta dispēsatione cū tibi cōsolationē internā subtrabo: et
te desolatū relinquo: debes ad instar veri crucifixi nō aliūde cō
solationē q̄rere: s; patient̄ expectare: z sursū ad p̄zem q̄ in celis
ē respectū habere: teip̄m deserēdo: z oēm cogitatū tuū in ipsum
iactando. **T**unc absq; dubio q̄nto fuerit maior hoīs exterioris
pressura z desertio hoīs iterioris cū volūtate deo vnita tanto si
milioz eris crucifixo: z acceptioz p̄ri p̄miādo: qz reuera hoc est
punctū aduersitatis: p̄ qd̄ milites p̄batissimi in acie xp̄i cōstituti
strictissime examinant. **P**ost cōcupiscētias tuas nō abeas: sed
eas virilif frangas: tūc felle amaritudis cū dilcō tuo potaberis
oīm hominū salutē sitias: superiorib; tuis obedientiā deuotam
exhibeas: oīa opa tua ad v̄tutū p̄fectionē: z debita; perducere
cōtendas cōsummationē. **I**tē oīa infortunia z cūcta tristabilia
clemētie dei debes cōmittere: z sic te libere in ōni facto tenere:
q̄si homo q̄ in p̄cto migratur; ē de hoc mūdo. **R**efugiū quoq;
cōtinuū in vulnere lateris mei debes q̄rere: tanq̄ colūba in fo
raminib; petre: qz i b̄ loco sp̄ iuenies copiosissimā pctōz remis
sionē: gr̄az pleitudinē: z a oētis mal̄ iminētib; securā p̄tectiōez

Discipulus **U**nā adhuc petiunculā de hac mate
ria dulcissime passiōis tue porrigo de
hoc videlicet q; tam breuif tangēs p̄trāsisti. **Q**ualif scz se habu
erit m̄r illa venerāda genitrix tua fidelissima quādo iuxta cru
cem stetit: z filiū suū dilectuz corā oculis tuis suspensū cōspexit.

Sapientia **D**e hoc licētiatus ip̄am adeas: z eius ab
ore hoc quod vis diligētius inq̄ras.

Cōmendatio singularis beate v̄ginis: z de dolore eius inesti
mabili quē habuit in passione filij.

Stabat iuxta crucē **J**esu ma

ter eius: tpe vernali cū ad alta celi sol ic̄ipit ascēdere: et
t̄ris infundere radioz suozū secundā luminositatē. **E**c
ce vegetabilia cūcta hiemali glacie cōstricta ic̄ipiūt reuirescere
animātia q̄q; z volatilia in antris z specub;: ac diuersis q̄busq;